

VERSLAG VAN DE ONLINE SESSIE OP DONDERDAG 10 JUNI 2021

➔ Themabijeenkomst heroriëntatie zelfstandig ondernemers: Scholing en omscholing

1. INTRODUCTIE

Deze derde themabijeenkomst over heroriëntatie van zelfstandig ondernemers is gehouden tijdens de Praktijkdag van 10 juni. Centraal staat de route van **scholing en omscholing naar een andere branche en/of een baan in loondienst**. In de eerdere bijeenkomsten zijn de twee andere routes behandeld, waarlangs ondernemers zich kunnen richten op hun toekomst: Versterken van de eigen onderneming en Oplossingen (financieel, sociaal, mentaal).

Belangrijke onderwerpen in de online sessie zijn de samenwerking met regionale mobiliteitsteams, de kansberoepen en het hoe van het aanbieden van scholing en omscholing. Twee sprekers vertellen over wat er momenteel gebeurt in hun regio's. Saskia Dubois Schütz (projectleider heroriëntatie zelfstandigen in Haaglanden) belicht de inzet van scholingsvouchers door de gemeente Den Haag. Hayet Akloud (adviseur Leerwerkloket Flevoland) vertelt over haar ervaringen met heroriëntatie en scholing. Tanja Willemsen, projectleider werkgeversdienstverlening bij de Programmaraad, leidt de interactieve bijeenkomst in goede banen.

2. AANBIEDEN VAN (OM)SCHOLING

Scholing in gros van regio's aangeboden

Als aftrap krijgen de deelnemers de vraag voorgelegd: in welke mate biedt jouw organisatie scholing aan heroriënterende zelfstandigen naar een andere branche of onderneming? In vrijwel alle regio's blijkt dit te gebeuren. Van de drie mogelijke antwoorden scoort '**Als de zelfstandige er behoefte aan heeft, ja, absoluut**' verreweg het best. Veel minder vaak worden 'Ja, in enkele gevallen komt het voor' en 'Nee, wij bieden wel andere dienstverlening maar geen (om)scholing' ingevuld.

Een aanwezige die een vinkje bij het laatste antwoord heeft gezet, zegt dat een andere partij binnen het werkgeversservicepunt dit doet. Een andere deelnemer meldt dat met deze dienstverlening wordt gewacht op de komst van het regionaal mobiliteitsteam (RMT).

Meestal regionaal georganiseerd

Tijd voor de volgende vraag: in welke mate is de **(om)scholing voor zelfstandigen regionaal georganiseerd?** Dat is meestal het geval. Ook deels lokaal en deels regionaal komt regelmatig voor. In sommige regio's is (om)scholing niet op regionaal niveau geregeld.

Een deelnemer licht de tussenvariant toe: regionaal gaat het om (om)scholing voor een baan, lokaal wordt een scholingsvoucher uitgedeeld. Deze bon is bedoeld voor bijvoorbeeld het versterken van de eigen onderneming of het verbeteren van financiële vaardigheden en niet voor volledige scholing of omscholing.

Problemen bij uitvoering van aanbod

En dan een derde vraag: waar loop je tegenaan in de uitvoering van het aanbieden van (om)scholing? Vier antwoorden komen in diverse varianten voorbij:

- Er is weinig (of geen) vraag vanuit ondernemers.
- Er is een beperkt passend aanbod.
- De financiering is nog niet of niet goed geregeld.
- Het is wachten op de start van het RMT en het daarbij behorende budget.

3. VOORBEELD VAN OMSCHOLING

Van taxi- naar vrachtwagenchauffeur

Tanja Willemsen brengt de case van Ali Akbari in (zie de beschrijving in de [presentatie](#)). Hij werkt sinds een jaar of tien als zelfstandig taxichauffeur, maar heeft **door de coronacrisis weinig werk en is in de schulden beland**. Ali wil daarom aan de slag als vrachtwagenchauffeur, nog steeds als zzp'er. De omscholing kost zes- tot zeventuizend euro. Tanja vraagt aan de aanwezigen: hoe zou je deze casus aanpakken? Wie doet wat?

Het levert veel reacties op:

- Een mogelijkheid is om **alles in een keer te financieren**, dus schulden en opleiding. We kunnen hiervoor terecht bij de Kredietbank en het Bbz-loket. In onze regio is er ook een fonds waarmee schulden kunnen worden afgekocht.
- Dit kan via de sociale dienst en het RMT worden geregeld. De eerste melding gaat uiteraard via het Ondernemersloket met een gesprek. Ook is er een link naar de schuldhulp of de budgetcoach.
- Wij hebben ook precies zo'n casus. We kunnen gebruikmaken van een **arrangement van het werkgeversservicepunt**. Dat wordt deels bekostigd door de werkgever en deels vanuit de menukaart van het RMT.
- Ga te rade bij de sector transport & logistiek en lokale partners om uit te zoeken of hier voor deze man mogelijkheden zijn. In feite open je daarmee deuren om hem aan tafel te krijgen en wordt **de investering in eerste instantie bij een mogelijk toekomstige werkgever** neergelegd.
- Onze regio heeft de **Human Capital Agenda (HCA)**, een ontwikkelfonds waarop zowel werkgevers als inwoners een beroep kunnen doen. Individueel is dan kosteloos een loopbaanadvies en een opleidingsvoucher van vijfduizend euro mogelijk. Wellicht is dit te combineren met een werkgever. Kortom, leid door naar de HCA en verwijs wat betreft de schulden intern door naar de schuldhulpverleningsconsulent.
- Kijk eerst naar de schulden. Voor nu kan de gevraagde investering in scholing nog niet worden geregeld in onze regio. Er is geen dekking voor zo'n groot bedrag.

- Betrek private partijen (bijvoorbeeld ABU) erbij om te beoordelen of een werkgever een leerwerktraject voor een startende vrachtwagenchauffeur kan inzetten. Ik zou een combinatie van financiering voorstellen met een potentiële werkgever, om de klant op te leiden tot vrachtwagenchauffeur. Adviseer hem **eerst in loondienst ervaring** op te doen. Daarnaast is er een verwijzing naar het zelfstandigenloket voor schuldhulpverlening.
- Wij hebben toevallig een soortgelijke casus: van taxichauffeur naar buschauffeur. We bieden maatwerk vanuit een lokaal addendum/budget op de regionale doe-agenda. Daarin is omscholing opgenomen totdat het RMT er is. Wij kunnen dus een volledige vergoeding bieden. We kijken ook naar mogelijkheden van financiering vanuit het werkgeversnetwerk. Verder is er schuldhulp in samenwerking met Over Rood.
- Help met de schuldregeling. In onze gemeente hebben we **HalloWerk, een databank met vacatures**. Er is momenteel veel vraag naar vrachtwagenchauffeurs. Daarbij kan de werkgever de kosten voorschieten van het behalen van een vrachtwagenrijbewijs.
- Ali kan in gesprek gaan met onze adviseur voor ondernemers – zelf eveneens een ondernemer – om alles samen door te nemen. Eventueel is er een verwijzing naar Over Rood waarmee we samenwerken (ook via gezamenlijk casuïstiek overleg). Ook de Bbz-mogelijkheden worden onderzocht. Kijk samen naar de trajecten om als vrachtwagenchauffeur aan de slag te gaan of de financiering vanuit de gemeente in combinatie met een bedrijfsplan.
- Ik zou hem in contact brengen met collega's van schuldhulpverlening voor zijn schuldenlast en hem daarnaast begeleiden naar het werken als chauffeur. Er is een **budget om te helpen**, mits hij met een baangarantie komt. Dan nog zou het om een deelvergoeding vanuit de gemeente gaan.

Veel puzzelstukken bij financiering

De vraag is wel of zzp'er een duurzame optie voor Ali is, merken enkele aanwezigen op. Daarom is het zaak een totaalpakket samen te stellen, waarbij ook wordt gekeken naar financiële aspecten als verzekeringen.

Tanja merkt op dat het eigenlijk een luxe is hoeveel financiële mogelijkheden er zijn om een dergelijke casus op te lossen: Perspectief op Werk, O&O-fondsen, werkgevers, lokale middelen en middelen van de regionale mobiliteitsteams. En dat zelfs nog naast de dienstverlening voor schulden.

Het is anderzijds voor de uitvoering wel telkens een zoektocht hoe dit te doen, zegt Tanja. Daardoor ontstaan er ook verschillen tussen regio's. Hier zou helderheid voor de uitvoering wel helpen! De gemeente Den Haag heeft een mooie oplossing gevonden in aanloop naar het regionaal mobiliteitsteam.

4. SCHOLINGSVOUCHER IN DEN HAAG

Simpele start bij ondersteuning

Saskia Dubois Schütz vertelt dat de gemeente Den Haag begin dit jaar met een eenvoudige opzet is gestart met heroriëntatie (zie ook de presentatie). Belangrijk onderdeel hiervan is een **gemaximeerd aantal scholingsvouchers** voor ondernemers.

De gemeente koos voor deze aanpak omdat het prettig communiceert: 'er is een beperkt aantal plekken beschikbaar, dus wees er op tijd bij'. Ook is het risico van een eventueel groot animo van ondernemers voorkomen. En belangrijk: de gemeente kon zo een **beter zicht op de behoefte van ondernemers** krijgen. Daardoor kan indien nodig het aanbod in een tweede fase worden uitgebreid.

De gemeente doet zelf de administratieve intake bij heroriëntatie en verwijst voor de inhoudelijke intake door naar een samenwerkingspartner. Uiteindelijk valt volgens Saskia het aantal aanvragen voor heroriëntatie mee of eigenlijk zelfs een beetje tegen. Dat is **prima te organiseren**. Dezelfde tendens is volgens haar te zien in de andere G4-gemeenten. Een reden is dat zelfstandig ondernemers hopen het voorlopig uit te zingen met de financiële ondersteuning vanuit de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Onduidelijk is of er na het aflopen van Tozo wel veel aanvragen gaan komen.

Saskia wijst op de [webpagina over heroriëntatie](#) van de gemeente Den Haag. Ook noemt zij de [werkinstructie voor de scholingsvoucher](#) van het Regionaal Mobiliteitsteam Haaglanden.

Veel behoefte aan omscholing

Vrij veel ondernemers die zich melden, hebben **interesse in begeleiding richting loondienst**. Een tamelijk grote groep kan niet direct doorstromen naar werk. Ze hebben bijvoorbeeld te weinig digitale vaardigheden of beheersen de Nederlandse taal slecht. De gemeente Den Haag heeft het brede aanbod richting een baan dat er al was voor bijstandsgerechtigden, tevens beschikbaar gesteld voor deze ondernemers.

Er is bij Haagse ondernemers **veel behoefte aan omscholing**. Hiervoor zijn direct de scholingsvouchers ingezet. Dat gebeurde dus nog voordat het regionaal mobiliteitsteam op 1 mei met zijn werkzaamheden startte. Bij de vouchers zijn wel meteen de concept-uitgangspunten van het RMT gehanteerd. Zo is voor scholing naar een beroep of functie maximaal 5.000 euro (excl. btw) beschikbaar. Een externe, onafhankelijke adviseur brengt advies uit of omscholing kansrijk is.

Daarmee kon de gemeente direct een aantal ondernemers helpen, aldus Saskia. De procedure is na de overgang naar het RMT een-op-een voortgezet. Sinds 1 mei gaan **alle scholingsaanvragen naar het RMT** en niet meer naar de gemeente. Het mobiliteitsteam voert bij (om)scholing een toets uit aan de hand van vier aspecten: doelgroep, kansrijk beroep, beschikbaarheid van voldoende budget en aanwezigheid van een contract met het scholingsinstituut. Is de aanvraag akkoord, dan ontvangt de ondernemer de scholingsvoucher. De casemanager heroriëntatie van de gemeente blijft contactpersoon van de ondernemer om te volgen hoe effectief de om- of bijscholing is.

Verplichting tot inspanning

Naar aanleiding van dit verhaal wordt gevraagd hoeveel scholingsvouchers er zijn verstrekt. Erg weinig, moet Saskia erkennen. Tot nu toe slechts vijf à zes. Een andere vraag: wat gebeurt er als na ondertekening van de voucher door de ondernemer blijkt dat die zich onvoldoende inspant voor een succesvolle afronding van de scholing? De ondernemer ontvangt **vooraf een mail met voorwaarden**, reageert Saskia. Hierin is een inspanningsverplichting opgenomen.

Daaraan is de toestemming gekoppeld dat de gemeente een voortgangsrapportage van het opleidingsinstituut ontvangt. Is het aannemelijk dat de ondernemer niet zijn best heeft gedaan, dan kan de voucher worden ingetrokken en moet de ondernemer het bedrag terugbetalen. Gelukkig is dit nog niet voorgekomen, zegt Saskia. Ondernemers zijn juist erg **dankbaar dat ze een scholingsvoucher krijgen**.

Gebruik van budget van RMT

Ook de financiering komt aan bod. De Tijdelijke regeling aanvullende crisisdienstverlening COVID-19 is de wettelijke basis voor de scholingsvouchers vanuit de RMT's. Een aanwezige merkt op: volgens de regelgeving mogen kosten toch niet bij het RMT worden gedeclareerd, voordat het team van start is gegaan?

Saskia vertelt dat de gemeente Den Haag de scholingsvouchers daarom eerst zelf heeft betaald vanuit het heroriëntatiebudget. Tanja reageert dat de vragensteller gelijk heeft en het budget van het RMT niet met terugwerkende kracht mag worden ingezet. Zij heeft een nuttige tip: **je mag wel de ingangsdatum van het RMT vervroegen**. Daarmee kun je maatregelen die je eerder hebt ingezet, financieren vanuit het budget van het RMT. Dit geldt ook voor scholingsvouchers.

Wettelijke grondslag voor scholingsvoucher

Arjan Cok laat weten dat in Rotterdam de scholingsvoucher goed is geregeld voor de doelgroep van Tozo vanwege de uitkeringsrelatie. Maar andere ondernemers vallen overal buiten, terwijl van hen eigenlijk via de afdeling Economie meer vragen over de voucher komen. Saskia verbaast zich hierover. Heroriëntatie is bedoeld voor alle zelfstandig ondernemers en daaraan is het instrument van de scholingsvoucher gekoppeld.

Tanja vult aan dat de regio Rijnmond inderdaad heeft gekozen voor de Tozo als wettelijke grondslag voor de scholingsvoucher. Dan ontstaat het probleem dat Arjan ervaart. Wanneer je de Tijdelijke regeling aanvullende crisisdienstverlening COVID-19 als wettelijke grondslag neemt, maak je **de doelgroep onafhankelijk van Tozo**. Dat past beter bij de bedoeling van heroriëntatie.

Regionale samenwerking

Tot slot vertelt Saskia dat in de arbeidsmarktregio Haaglanden alleen de gemeente Den Haag actief de aanpak met de scholingvouchers hanteert. De centrumgemeente heeft de andere gemeenten aangeboden om samen te werken en ook deze aanpak te gebruiken. Van dat aanbod is nog geen gebruikgemaakt. Hopelijk komt dit via het regionaal mobiliteitsteam wel van de grond.

 TIPS

- **Financiering van de scholingsvoucher:** vervoeg de ingangsdatum van het regionaal mobiliteitsteam om zo ook al wat eerder ingezette maatregelen voor ondernemers, zoals een scholingsvoucher, te kunnen financieren vanuit het budget van het RMT.
- **Wettelijke grondslag voor de scholingsvoucher:** neem de Tijdelijke regeling aanvullende crisisdienstverlening COVID-19 als wettelijke grondslag voor jouw maatregelen voor ondernemers, zoals de scholingsvoucher.

5. ROL VAN LEERWERKLOKET

Belangrijke partij bij heroriëntatie

Het **Leerwerkloket is een belangrijke partij bij heroriëntatie** van ondernemers. Hayet Akloud licht de ervaringen in Flevoland toe (zie ook de [presentatie](#)). Het [Leerwerkloket Flevoland](#) geeft aan iedereen onafhankelijk en kosteloos advies over leren en werken. Het loket faciliteert ook alle partijen en professionals die klanten hebben voor wie dit relevant is.

Voor de gesprekken die Hayet met klanten voert, is de arbeidsmarktinformatie van UWV erg belangrijk. Zij noemt het [overzicht van kansrijke beroepen](#) en de [regiopagina's](#).

Samenwerking met dienstverlening voor zelfstandigen

Dan krijgen de aanwezigen de vraag voorgeschied: werken in jouw regio de dienstverlening voor zelfstandigen en het Leerwerkloket samen? In nagenoeg alle regio's is dit zo, in slechts eentje niet. Verder zijn er enkele deelnemers die het niet weten.

Er wordt ook gevraagd of de deelnemers de **informatie over kansberoepen** in de eigen regio kennen. Daarmee zit het wel snor. Een grote meerderheid is ervan op de hoogte en gebruikt deze informatie ook in de dienstverlening. Slechts een handjevol aanwezigen doet dit niet of kent de informatie over kansrijke beroepen niet.

Doorverwijzing door zelfstandigenloket

Hayet heeft de laatste tijd dertien ondernemers gesproken, onder wie veel taxichauffeurs. Zij wilden een heroriëntatietraject en waren daarom **doorverwezen door het zelfstandigenloket**. De meeste ondernemers zijn heel zelfredzaam, constateert Hayet. Ze weten goed wat ze wel en niet willen en hebben vaak ook de risico's berekend. De vraag is dan: zijn de wensen van de ondernemer haalbaar gezien de situatie op de arbeidsmarkt?

Sommige ondernemers missen het overzicht en zijn **dankbaar dat ze worden geholpen**. Het gesprek gaat over de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en de financieringsregelingen die er zijn. Belangrijk is onder meer de subsidieregeling *Nederland leert door*. In Flevoland kan ook nog een restant van het budget van Perspectief op Werk worden ingezet.

Nieuwe structuur ook voor de toekomst

Heeft een scholingsverzoek perspectief? Dan legt Hayet het verzoek momenteel voor aan het Regieteam RMT, omdat het RMT zelf zich nog in de opstartfase bevindt. Hayet loopt wel tegen een aantal zaken aan: de financiering is in Flevoland nog niet goed geregeld, een aanvraag voor scholing brengt administratief gedoe met zich mee en de afhandeling van de aanvraag duurt even.

De samenwerking tussen het zelfstandigenloket en Leerwerkloket Flevoland gaat goed. Hayet verwacht er ook in de toekomst veel aan te hebben. Er zullen **altijd wel vragen van ondernemers** zijn, ook na de coronacrisis.

Financiering vanuit RMT

Een deelnemer komt met een vraag die voor iedereen is bedoeld: zijn er **regionale mobiliteitsteams die een adviseur van het Leerwerkloket inzetten?** Verschillende aanwezigen geven aan dat dit inderdaad in hun regio gebeurt, omdat het Leerwerkloket een belangrijke partij in de uitvoering is. Zo wordt in Twente het fonds voor vakmanschap ingezet in het kader van de reguliere dienstverlening en doet het Leerwerkloket de financiële kant.

Een andere vraag gaat over de relatie tussen enerzijds RMT en Leerwerkloket en anderzijds mbo-instellingen. Begeven zij zich niet in elkaars vaarwater? Hayet benadrukt **de kansen van krachtenbundeling**. Ondanks dat er soms overlap zal zijn, ziet zij alleen winst. Tanja hoopt op haar beurt dat door het RMT gefinancierde mbo-scholing een extra mogelijkheid oplevert.

6. DE OOGST

Veel geleerd van de ervaringen in Den Haag en Flevoland en veel inspiratie opgedaan. Dat vinden de aanwezigen de belangrijkste oogst van de bijeenkomst. Een deelnemer gaat in zijn eigen regio de verbinding tussen Leerwerkloket en zelfstandigenloket checken. Een ander wil aan de slag gaan met het inzetten van scholingsvouchers voor ondernemers. Een rode draad is dat het in regio's nog niet stormloopt met vragen van ondernemers, wordt opgemerkt.

TIP

Tip van een deelnemer: om snel kennis en informatie te vergaren, is het handig contact te kunnen opnemen met al bestaande netwerken zoals het WSP en collega-gemeenten.

Tot slot kunnen deelnemers aangeven wat er in hun ogen nodig is om de dienstverlening aan zelfstandigen verder te brengen. Een greep uit de punten waarmee ze komen:

- Een goede interne samenwerking en doorverwijzing.
- Eén aanspreekpunt voor de zelfstandig ondernemers.
- Betere vindbaarheid van de dienstverlening van de gemeente.
- Zoeken van contact met ondernemers om te achterhalen waaraan ze behoefte hebben.
- Betere aansluiting tussen beleid, financiering en uitvoering.
- Goede communicatie zowel in- als extern.
- Opstellen van een klantreis voor het regionaal mobiliteitsteam.

7. MEER INFORMATIE

- Presentatie themabijeenkomst Heroriëntatie (omscholing) t.b.v. nieuwe onderneming, baan of bijbaan (site Samen voor de Klant)
- Themapagina Heroriëntatie zelfstandig ondernemers (site Samen voor de Klant)
- Leidraad Heroriëntatie van zelfstandig ondernemers (voor gemeenten en arbeidsmarktregio's)
- Bibliotheek met landelijk en bovenregionaal aanbod (uit leidraad)
- Werkinstructie scholingsvoucher (document Regionaal Mobiliteitsteam Haaglanden)
- Webinar Van crisis naar economisch herstel (georganiseerd door VNG)